

Dæn bruun skjælt

Knud Nielsen

Selv om det skrevne ord har overtaget førstepladsen som kilde til vores viden om fortiden, så lever den mundtlige overlevering videre som i denne familiekronike, der har haft et skilt at afstikke kursen efter.

Ved loftstrappen i min bedstefars bryggers i Skjoldborg hang der et brunmalet skilt. Med slyngede, lidt udviskede, gule bogstaver stod der på den ene side ”S. Nielsen til Kjøbenhavn”, og på den anden side ”S. Nielsen til Aalborg, Thisted og Skive”.

S. Nielsen stod for Søren Nielsen, min tipoldefar, som var født i 1809 i Kvols ved Hjarbæk Fjord. Det var et vigtigt udskibningssted for jydepotter til Limfjordens krejlere, så det var ikke så underligt, at han allerede som 14-årig blev medhjælper hos en fjordkrejler. Oplysninger om ham er ret mangelfulde, men det fortælles, at han i sine yngre år sejlede som skipper på et lidt større skib, en galease ved navn ”Havhesten”. Den var ejet af en købmand og korngrosserer i Strandgade i Thisted. I familien fortælles igen og igen om ham, der fra vores landfaste side blev opfattet som den rene vovehals.

I eftersommeren 1827 lå ”Havhesten” ved kajen eller bryggen, som det vel hed dengang i Thisted, og lastede korn til England. På hjemturen skulle den medbringe en ladning kul.

To år i forvejen havde en stormflod gennembrudt Agger Tange, så nu stod Limfjorden i direkte forbindelse med havet. Under lastningen af kornet kom den unge skipper (altså Søren Nielsen) på den idé, at han i stedet for den lange og trælse tur østerud af fjorden ville sejle gennem den nybrudte rende ved Agger. Folk i købstaden rystede på hovedet over sådan noget galmandsværk, men skibets ejer sagde god for ideen, og derved blev det.

En smuk dag med nordøstenvind sejlede ”Havhesten” ud i Bredningen. Og alt gik godt. Atten dage senere lagde skibet igen til kaj i Thisted.

Søren Nielsen fortsatte i mange år som skipper på ”Havhesten”. Men efter at han var blevet gift med Ane Nielsdatter i 1837, følte han jo nok, at tiden var kommet til at blive selvejer og være tættere ved hjemmet og familien. Han købte en jagt og blev én af den tids fragtmænd, og da kom det brune skilt ind i billedet. En jagt var et enmastet fragtskib, altså mindre end en galease, der med sine to master og større besætning også var bygget til langture. Jagten var velegnet til sejlads på Limfjorden, bl.a. over de vanskelige Løgstør Grunde.

Der var altså kommet en ny fragtmand til Thisted. Når jagten lå ved kaj, vendte skiltet sådan, at der stod ”S.

Nielsen til Kjøbenhavn”. Så kunne folk komme med deres stykgods. Det blev så efterfølgende leveret på kajen i Nyhavn i København.

Man kunne vel tænke sig en ung pige, eventuelt fra Stagstrup, der har fået plads i København. Hun skal selv rejse med dagvognen så langt, at den nymodens jernbane

kan overtage den videre befordring. Derimod skal hendes skab og kommode med S. Nielsen. Og så snart det rygtes på egnen, at jagten ligger i Thisted havn, bliver møblerne læsset på den stive arbejdsvogn og kørt til købstaden. Formedelst et par rigsdaler overtager S. Nielsen fragten og afleverer dem på kajen i København, og når jagten er losset, bliver skiltet vendt, at der står ”S. Nielsen til Aalborg, Thisted og Skive”.

Og så fremdeles, frem og tilbage, altså datidens fragtmand.

Men i 1861 blev Frederik den Syvendes kanal ved Løgstør indviet, også var de små fragtskibes tid forbi. De kunne ikke hamle op med de større skibe og senere dampskibene.

Jagten blev solgt for nogle få hundrede rigsdaler, og siden da har det brune skilt ikke været i brug. Det blev degraderet til et minde, og nu er det ved årenes hjælp blevet en antikvit.

I mange år hang skiltet som sagt i min bedstefars bryggers. Han hed også S. Nielsen. Senere kom det til at hænge i min brors forgang i Göteborg. Han hedder også Søren Nielsen, og der hang det i mange år. Og nu hænger det brune skilt på Christianshavn i hovedstaden hos mit barnebarn, der også bærer navnet Søren Nielsen.

Saa altså, på trods af at det blev pillet af dets plads på jagten, har det dog fået lov at krydse Kattegat flere gange.

Den gamle Søren Nielsen levede sine sidste år i Vilsund, hvor han ernærede sig som fisker. Han druknede på fjorden i 1878 og blev begravet på Skjoldborg kirkegård.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1995, side 117-118).